27670

Poštarina plaćena. Cijena 2 dinara.

Uzorni Vrtlar

ILUSTROV. STRUČNI LIST ZA VRTLARSTVO

„Uzorni Vrtlar" preporučen je po Pokr. upravi za Hrv. i Slav., odj. za prosvj. i vjere u Zagrebu, okružnicom br. 5611/1923. za nabavu svim osnov. školama.

IZLAZI MJESEČNO JEDANPUT, A STOJI NA GODINU D. 24·—

Strukovni upiti, suradnja, novac i sve što se tiče pretplate, oglasa i prodaje, šalje se na adresu: VLADIMIR HORVAT, Zagreb, Strossmayerova ul. 6 (telefon 11-60).

Godina I. Zagreb, mjeseca rujna 1923. Broj 9.

Nova penjačica.

U perivoju, u privatnom, u školskom i u trgovačkom vrtu, svagdje je sjenica (laubica, saletl) rado viđena uredba, koja nam osobito za ljetne žege pruža mnogo udobnosti. Stoga je i nalazim , tako rekuć svagdje. Spretan si je čovjek složi već od par jačih vrtnih kolaca, zasadi uz nju kakvu penjačicu, koja ju zastre, pa je to pitanje brzo i bez večega troška riješeno.

Penjačica ima sijaset, ali nisu sve u tu svrhu podesne. Penjačica za zastiranje sjenica treba prvo da brzo raste, drugo da se visoko penje, treće da ima široko lišće koje dobro pokriva, četvrto da dobro podnaša sunčanu žegu i peto da se samo penje. Ako uza to imade lijep cvijet, pa ako taj još i miriše, onda imademo penjačicu kakovu trebamo.

Ima još nešto, što treba da uvažimo. Sjenica nije svagdje stalna naprava, već je često vrlo zgodna ako je pomična; da ljetos stoji ovdje, do godine ondje. Kod takovih sjenica ne valja trajna (višegodišnja) penjačica.

U našem smo pokusnom vrtu zasadili ljetos jednu penjačicu, koja je za nas nova, jer se do sada nije po našim vrtovima sadila.

Ta je penjačica meksikanski slak (varonka, povojnica) latinski Ipomea mexicana grandioflora alba.

Prem je to biljka tropskih krajeva, uspjeva ona kod nas, bez osobite njege izvrsno na polju. U Njemačkoj se ona ne može uopće na polju uzgajati, a i u pariškom podneblju cvate ona tek u septembru-oktobru.

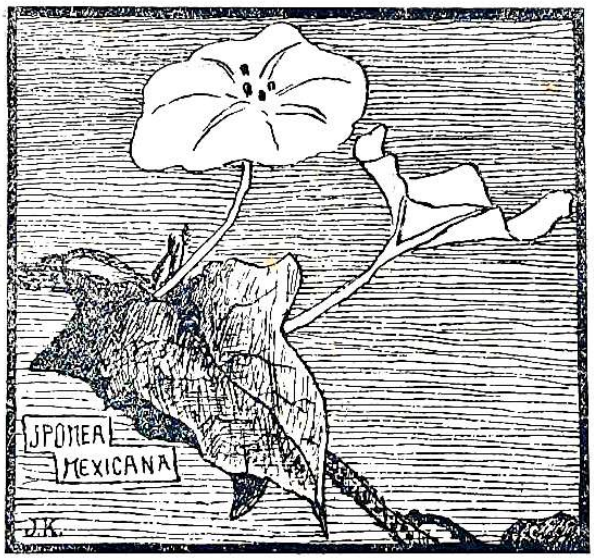

Naše su pokusne biljke u zagrebačkom podneblju cvale već početkom augusta (kolovoza) i porasle preko 5 metara visoko, a čini se da će im i sjeme dozrijeti.

Ova biljka spada u rod povojnica (convolvulaceae) pa je bliži srodnik našem običnom poljskom slaku. Loza joj je pokrita gusto zelenim kvržicama, a kod korjenja je debela kao prst.

Uspinje se sama, ovijajući podlogu, uz koju se uspinje poput zmije. Poraste preko 5 metara visoko.

Na kojih 12 cm. dugom zavinutom vratu otvorio se prekrasan bijeli cvijet, po kojem se je pravilno raširila petokraka zvijezda, zelenkasto-žute nježne boje. Cvijet dosiže širinu od 12 do 15 cm., a ima vrlo ugodan aromatičan miris.

List je tog slaka širok kojih 17 cm. a dugačak 21 cm., pa tako pokriva brzo i gusto svaku ploštinu. Oblik lista i cvijeta pokazuje nam priložena slika. List je na istoj biljci kadkada i srcolik.

Uzgoj je biljke vrlo lagan i jednostavan, pa je svakomu moguć.

Sjeme, koje je veliko poput graška a imade oblik skriške (četvrtine jabuke), posije se početkom aprila (travnja) u lonac napunjen crnicom, pa se drži na toplom mjestu u sobi. Kad je proklijalo, smijesti se u blizini prozora, pa se obilno zalijeva toplom vodom. Kad je korenje dobro proraslo zemlju, presadjujemo biljke u veći lonac. Svaka biljka treba da stoji u posebnom lončiću, da se kasnije bes smetnje može izsaditi. Isadjuje se koncem maja, tik uz stup ili plohu, kojom treba da se penje, na razmak od 40 cm., biljka od biljke. Na mjestu gdje ćemo je isaditi iskopamo dva pedlja

Sadržaj: **Nova penjačica** (sa slikom). — **Gloxinia hybrida.** — **Salata (ločika).** **Prezimljenje povrća.** — **Nešto o zalijevanju cvijeća u sobi.** **Borba.** — **Spremanje voća za zimu** (sa 2 slike). — **Konzerviranje kiselice.** — **Mašanska jabuka.** — **Vrtlarski kalendar.** — **Djelovanje kalija na boju ruža.** — **Pitanja i odgovori.** — **Umjetno polijevanje nasada i vrtova umjetnom kišom.**

dubok jarak, pa ga ispunimo najboljom zemljom što je imamo.

Nesmijemo nikada zaboraviti da je to biljka vručih, tropskih krajeva, stoga joj moramo dati potpun sunčan položaj, zalijevati je smijemo samo odstajanom toplom vodom. U sijeni uspijeva slabo ili nikako.

Vodi valja primješati, jedamput tjedno tekućeg gnojiva.

Dozrije li kod nas sjeme moći će ga naši predplatnici, koji se za tu izvrsnu novu penjačicu zanimaju, još ove zime kod nas dobiti. J. K.

Gloxinia hybrida.

Danas kad je tako teško vrtlarima iz inozemstva što nabaviti, osobito iz Holandije, Francuske, Engleske i Italije, radi previsoke valute, prisiljeni smo, da si sve ukrasno cvijeće sami odgajamo od sjemena, jer se sjeme može laglje i uz manji novac nabaviti nego same gomoljke, tako je i sa Gloxiniama.

Koncem februara (veljače) ili početkom marta (ožujka) mogu se već Gloxiniae sijati. Uzmemo $^1/_2$ zemlje od dobro trulog lišća (Lauberde) $^1/_2$ prladi (Eichenmoder) na gustom rešetu prosijemo, dodamo nešto praška od drvena ugljena i pijeska, sve to dobro izmiješamo. Čisto oprane plitke zdjelice napunimo tom zemljom, pa u njih posijemo jednolično sjeme i pritisnemo ga dašćicom. Gloxinija ima vrlo sitno sjeme, za to ga ne smijemo zemljom ili pijeskom pokriti.

Zasijano pošpricamo čistom vodom pomoću rosila (Tauspender) i pokrijemo staklenom pločicom i smjestimo u stakleniku na takovo mjesto kamo sunce dopire. Svaki dan prigledamo dali je zemlja dosta vlažna.

Nakon 2—3 nedjelje, u onoj pari, koja se pod staklom razvija, proklija sjeme. Kad je sve proklijalo skine se staklo i ostavi tako kroz 14 dana, da se biljke bolje razviju. Nakon toga počinje se pikiranjem (rasadjivanjem). Pikira se pomoću viljuške, koju smo kod uzgoja Begonija opisali. Tom viljuškom vadimo bilinu po bilinu i presadjujemo u male plitke zdjelice na razmak od 1 cm.

Kad su presadjene pazimo, da nam zemlja bude uvjek dosta vlažna i da se ne pojavi trulež. Opazimo li trulež, valja da ono mjesto na kojem se je pojavilo pospemo praškom od drvena ugljena.

Kad nam narastu tako velike, da ih možemo prstima hvatati, presadimo ih ponovno u male sandučiće, na razmak od 2 cm.

Za 6 tjedana narastu dosta velike, da ih presadimo u lončiće od 7 cm. promjera, napunjene već prije spomenutom zemljom.

Lončići se smjeste u stakleniku blizu stakla, ali sada ih više ne smijemo oštrcavati vodom, već ih moramo pojedince zalijevati, jer su Gloxiniae vrlo osjetljive, pa bi nam listovi istrunuli.

U stakleniku nesmije biti odviše toplo, jer će nam listovi inače dobiti Thrips, stoga moramo dosta zračiti i držati biljke u hladu. Gloxiniae ne podnašaju ni ljeti prevelike topline ni sunca. Thrips se pojavljuje na naličju (donjoj strani) lista, pa ako ne pazimo uništiti će nam sve lišće. Preprečuje se posipavanjem sumpornog praha.

Ovako uzgojene Gloxiniae mogu do jeseni već cvasti, ali to ne valja, glavno je da se gomolji dobro razviju, da do jeseni narastu kao mali orah. U kasnu se jesen povade gomolji iz zdjelica, pa se spreme preko zime u sandučiće i pokrije zemljom. Kod potrebe zaliju se malo, da se ne usuše.

Početkom se marta (ožujka) zasade u lončiće od 8 cm, kad su dobro napredovale presade se u veće, a postupa se kako je već prije spomenuto. Na isti se način uzgaja i gomoljasta Begonija. Vrijedno je baviti se uzgojem Gloxinia i Begonija radi šarolika lijepa cvijeta. Istina je da nam prve godine zadaje taj uzgoj dosta posla, ali nam to slijedeće godine naplaćuju.

Gomolji traju više godina zato nije potrebno da svake godine nove uzgajamo, ne bavimo li se trgovačkim vrtlarstvom.

Našice. Vatroslav Schwabe

Salata (ločika).

Uzgoj salate je vrlo jednostavan, jer ona uspijeva na svakom dobrom, pjeskovitom i pognojenom tlu, samo je treba na vrijeme sijati, saditi, okopati i zalijevati.

Da imademo cijelog ljeta lijepe salate glavatice, tome već moramo malo više truda posvetiti, ali se taj trud, nismo li daleko od grada, uvijek dobro isplaćuje. Ljeti kod velike žege redovito nestaje na tržištu salate.

Eto kako sam ja postigao da imadem lijepe salate do u kasnu jesen.

Mnogo sam godina naručivao po pet vrsti svake godine i to novije i stare vrsti. Tako sam činio kroz 25 godina.

Od ovih sam vrsti posijao i od svake jedan red na gredi zasadio. Kako mi je greda imala 5 redova, bile su sve vrsti na jednoj gredi.

Tu sam vidio kako se koja vrst razvija, koja ranije, koja kasnije, koja udara u sjeme i t. d.

Od tih sam 5 vrsti izabrao svake godine po jednu, za koju sam mislio da je najbolja, pa sam je slijedeće godine sadio za potrošak. Na taj sam način iskusio, da za veliku žegu ne valja ništa. Ustrpljivim radom došao sam na taj način do pravih vrsti.

Za proljeće je najbolja svibanjski kralj (Maikönig), koja dolazi iza zimske Nansen, iza nje dolazi prkosna (Trotzkopf), a najkasnije Perfection, koja je najbolja za ljetni uzgoj. Tó je moj izbor od po prilici sto vrsti, koje sam kušao saditi.

U mjesecu martu (ožujku) sijem na jednom mjestu, jednu uz drugu sve tri vrsti, a kada su za presad, presadim sve na jedan dan, tog dana sijem ponovno „Perfection“ i tu vrst sijem kroz cijelo ljeto, uvijek na onaj dan uzraslu isadjujem i na taj jednostavan način imadem cijelog ljeta salate u glavicama.

Istina je, da se ne smije za velike žege štediti sa vodom, a ne valja ni sadjenjem čekati kišu. Salatu valja saditi kad je za sadnju ma bila i najveća žega. Hoćemo li imati dobro sjeme, najbolje je uzgojimo li ga sami, onda smo sigurni, da će nam i salata uspjeti.

Najbolje je najtvrdje glavice označiti štapićem, već prema tomu, koliko sjemena trebamo. Ne izbiremo li tako, dobit ćemo doskora salatu, koja ide sva u sjeme, osobito ljeti za žege. Isto pravilo vrijedi kod uzgoja sjemena svega povrća. Ako nije biljka uzrasla besprikorna, ne valja ni njezino sjeme.

Kako sam već rekao, za proljeće je najbolja salata svibanjski kralj, za ljeto Perfection, a za zimu

Nansen, jer ona ne smrzava, a rano dospijeva. Za klijališta je po mom iskustvu najbolja mala rana sa tvrdim glavicama „Thom-Thumb", za uzgoj na polju ta vrsta ne valja, jer ide odmah u sjeme.

Vjekoslav Molnar, nadvrtlar, Cabuna.

Prezimljenje povrća.

Mnogi vrtlari upotrebljuju podrume za prezimljenje korjenastog povrća, kojemu treba mnogo pijeska ili zemlje, što je danas skopčano sa velikim troškom i poslom. Pijesak ili zemlja mora se često mijenjati. U kojem je već bilo spremljeno povrće kroz 1—2 god., ne preporuča se da se i dalje rabi ista zemlja i pijesak, jer od klica koje od gnjiloće ostaju u pijesku, povrće brzo trune.

Ja već niz godina upotrebljujem ovaj način za prezimljenje mrkve, peršina, pastinaka, krena, jagura, cikle i kolorabe.

U vrtu izaberem svake godine drugo mjesto, koje je dosta suho i zaštićeno od vode.

Kada se vadi povrće, odreže se lišće po prilici 5 cm. nad korjenom, iskopam po volji široki šančić dubok kako je štiharica duga, u ovaj metnem jedan red povrća sa zelenilom gore, do metnutog povrća iskopam opet jedan šančić, sa iskopanom zemljom pokrijem povrće, zemlju malo nabijem sa štiharicom, da se na povrće prilegne i da ispuni šupljine. Tako kopam uzduž gredice, dok sve povrće nije u zemlji, zabilježim svaku vrst povrća sa jednim kolcem, na kolac metnem tablicu, na kojoj je napisana vrst povrća, da se znade gdje je što spremljeno.

Kada nastupi zima pokrijem povrće sa lišćem 20 cm. debelo. Pod lišćem se zemlja ne smrzne i tako se povrće može svježe uzdržati i vaditi u svako doba zime bez ikakovih poteškoća, a ne trebamo podrum niti skupoga pijeska da kupujemo.

Kelj, kupus i karfiol vadim isto sa korjenom. Za ovo upotrebljujem klijališne okvire, nastavim ih u vrtu, iskopam u okvirima isto šančiće, u koje metnem povrće sa korjenom u zemlju. Zemlju oko korjena malo nabijem, a kada nastupi zima, pokrijem šančić sa daskama. Na daske i okolo okvira nabacam lišća tako debelo, da se povrće ne zamrzne, a kada je povoljno vrijeme, svaku drugu dasku podignem, da se dobro prozrači.

Našice. Vatroslav Schwabe

Nešto o zalijevanju cvijeća u sobi.

Većini neuspjeha kod uzgoja cvijeća u sobi krivo je pogrešno zalijevanje. Kod zalijevanja treba misliti i prilagoditi se nekim okolnostima i pravilima. Skoro svaka biljka ima druge zahtjeve, stoga ne možemo ovdje navesti, kada i koliko treba pojedinu zalijevati, već ćemo navesti tek općenita pravila kojih se valja kod tog posla držati. Najbolja je voda zalijevanje cvijeća kišnica, iza nje potočna, a konačno voda iz bunara i vodovoda. Prva je najbolja jer sadržaje nekih tvari koje podupiru rast bilja. Poslednja je najlošija jer redovno sadrži tvari koje bilju škode. Toplina vode mora odgovarati toplini zemlje i zraka. Mrzla voda razhladjuje naglo zemlju i djeluje loše na nježno žilje bilja.

Vrijeme zalijevanja je u ljetno doba i kod cvijeća koje stoji isloženo suncu, večer ili jutro. Cvijeće u sobi i u sjeni, možemo zalijevati u koje god doba dana. Zimi je najbolje zalijevati o podne. Koliko treba zalijevati ne može se u kratko reći, tu valja malo motriti. Nalazi li se cvijeće u toplijoj sobi, pa ljeti i u doba najbujnijeg razvitka (vegetacije) treba svakako više vode nego cvijeće na hladnom položaju, zimi ili za vrijeme počinka. Neke biljke trebaju više neke manje vode. Ljeti zalijevamo svaki dan, pa i dva puta kod potrebe.

Potrebu vode vidimo najbolje kod biljke, opipamo li zemlju. Ako je zemlja suha sipka, treba biljci vode. Pokucamo li na lonac, a on zvuči prazno (muklo) opet znači da treba vode, puni glas nam opet kaže da je ne treba.

Da se osiguramo protiv posljedica prevelikog zalijevanja, pobrinemo se već kod presadjivanja za dobar odtok vode (drainageu, čitaj drenaž) time, da na luknjicu na dnu lonca metnemo komadiće crijepa i neštō grubog šljunka, tako da zemlja ne dolazi izravno na luknjicu i da je ne začepi. Kod takove drainage ističe sva suvišna voda.

Zimi držimo cvijeće koje sada počiva (Pelargonija, Fuchsia, Kaktusi, Rožmarin) u hladnoj sobi, u kojoj se ne zmrzava. Tu ga zalijevamo vrlo oprezno, bolje je da ga puštamo suha, nego da ga odviše zalijevamo. Dovoljno je svakih 8 dana malo. Za ovakovo zimsko zalijevanje odabiremo sunčane dane, da nam se lišće, ako je oštrcano svakako do večeri osuši.

Nalijevanje vode u tanjuriće ispod lonca ne valja. Ti tanjurići služe zato da hvataju suvišnu vodu, pa da nam zaštite prozore i sobu od vlage. Dobro je na takav tanjurić staviti dvije letvice, tako da nam lonac nikako ne stoji u vodi. Zemlja u loncu treba da ima dovoljno zraka, a vječno vlažni lonac priječi zračenje zemlje, pa će nam u njem biljka sagnjiti. Imade doduše biljke koje vole vječnu vlagu, to su tako zvane kaljužnice (Sumpfpflanzen) n. pr. Cyperus, Isolepis, Calta, ali pretežnoj većini biljki to škodi. Zalijevati valja uvijek polagano i prestati čim se prve kapi vode pojave u zdjelici ispod lonca.

Valja promisliti, da suvišnim zalijevanjem ispiremo iz zemlje njene najlaglje topive tvari i time biljci nerazumno otimljemo baš ono što joj je za dobar razvitak najpotrebnije. Tko posluša ta općenita pravila zalijevanja imati će bolji uspjeh i veće veselje sa svojim cvijećem u sobi.

Urtica

Borba.

Jeftin način ubijanja gusjenica.

Pariški list „*Science et Voyages*" donosi u 190. broju od 19. aprija 1923. slijedeći postupak za uništavanje gusjenica. Taj je postupak vrlo jednostavan i jeftin i sastoji se u uporabi bazgove vode, koja se priprema na slijedeći način:

Uzmu se šibe sa bazga dugačke 50—60 cm., pa ih se stavi u posudu punu vode i kuha ih se da kipe kojih 20 minuta. To dugo kuhanje daje nam tamnu tekućinu, kojoj dodamo istu količinu hladne vode. Tim se izvarkom oštrca (pomoću rosila) bilje ili drveće,

koje su gusjenice napale. One gusjenice, koje je ova tekućina dosegla, padaju sa lišća i pogibaju. Bazgova voda ne škodi bilju nikako.

To je sredstvo jeftino, ne stoji skoro ništa, jer bazga ima skoro svagdje, pa je vrijedno da se iskuša.

Ja. Ka.

Konzerviranje kiselice.

Kiselicu nije dobro spremati u octu kako to neki čine. Najbolji je način slijedeći:

Očisti lišće od grubih petljika i dobro složi. Napuni čvrsto staklenku do vrha bez ikakovih pridodataka i bez vode (samo vlastiti sok), dobro zaveži pergament papirom i prekuhaj (kao kompot). To je posve jednostavan način, kraj kojega možemo sigurno kroz godinu dana imati svježi umak od kiselice. Najbolje je ako spremamo u malim staklenkama, jer kad se ista jedanput otvori, kiselica se rado pokvari. Kod upotrebe se kiselica stavi jednostavno na zapržak.

J. K.

Spremanje voća za zimu.

Septembar je mjesec u kojem nam pretežni dio naših najboljih krušaka i jabuka dozrijeva, a to je voće, koje se ponajviše sprema za zimu. Kod nas se na selu sprema voće skoro redovito u slami ili pljevi, smjesti ga se bez velika izbora, bilo u pivnici, bilo u sobi, bilo na tavanu. Voće koje je bilo spremljeno u sobi u kojoj se puši, zaudara duhanom, drugo sirom, petrolejem i sličnim, jer voće prima svaki miris koji ga okružuje.

Voće koje je bilo spremljeno u slami, osobito ako je ta slama bila vlažna, dobiva tako neugodan okus, da ga nemožemo jesti. Takvim pogrešnim spremanjem kvarimo si i najbolje voće, a prodajemo li ga gubimo mnogo na cijeni, ako ga u opće i uzmognemo prodati.

Spremanje voća u pivnici na policama već je nešto bolje, prem ni u pivnici nije redovito zrak tako čist kakova bi mi u spremnici za voće željeli.

U kućanstvu je najbolja kakva mala čista sobica, koja se može dobro zračiti, u kojoj nije izim voća ništa spremljeno što ima bilo kakva mirisa. Voćar koji sprema veće količine voća i koji ga prodaje, valja da si uredi posebno spremište. Takovo spremište može biti zidano ili drveno. Svakako treba da se može, kad je potrebno, dobro zračiti, te da nije odviše izvrgnuto nepogodama vremena.

Spremište valja svake godine prije nego se voće u njega smjesti, valjano pobijeliti (okrečiti), a posebno se preporuča, da se u njem, kraj zatvorenih prozora, spali koji sumporni fitilj (kakove rabimo za sumporenje buradi), pa da se ga slijedeći dan dobro prozrači. Tim ćemo postupkom prepriječiti, da nam se u spremištu razvije plijesan i trulež, koji nam inače može sav prirod da uništi.

U takvom se spremištu može voće smjestiti na podu (ali nikako na goloj zemlji) u više naslaga, ili što je bolje na policama, kako nam to najbolja priležeća slika (1) pokazuje. Poslažemo li na tim policama lijepo, uredno, voćku do voćke, tako da se ne dotiću, imati ćemo, ako nam i pojedini komadi počnu trunuti vrlo malo gubitaka, jer neće jedna drugu truležem natrusiti. Dok ne nastupi oštra zima zračimo to spremište, ali ne kod kiše i magle, jer bi nam to moglo unijeti trulež i plijesan, naše najgore neprijatelje.

Pojedince se sprema voće najuzornije na francuskim stubastim policama, koje nam prikazuje slika (2). Na tim je policama svako rukovanje i izabiranje vrlo lagan posao, jer nam voće leži tako položeno, da nam je pregledavanje moguće bez da ga i dirnemo. Voće, koje želimo spremiti, valja dobro izabrati, samo posve zdravo voće dobro prezimljuje. Jedan jedini nezdravi plod može da nam unese trulež u spremište i nanese velike štete.

Tko je svaku pojedinu krušku ili jabuku, prije nego ju je stavio na policu, dobro i čvrsto otro (obrisao) suhom krpom, da bude čista i sjajna, učinio je upravo ono što ne valja.

Kožurica (lupinja) svakog voća pokrita je od naravi tankom naslagom voćnog voska, ta ga naslaga štiti od upliva vlage, plijesni i truleža, obrišemo li tu naslagu čvrstim brisanjem, riješili smo plod njegove naravne obrane od tih neprijatelja. Što manje plod rukom diramo, to laglje će nam on prezimiti. Za spremanje kroz zimu najbolje je voće, koje ima vrlo mastan opip (t. j. debelu naslagu voćnog voska), to medjutim brzo pokazuje samo iskustvo.

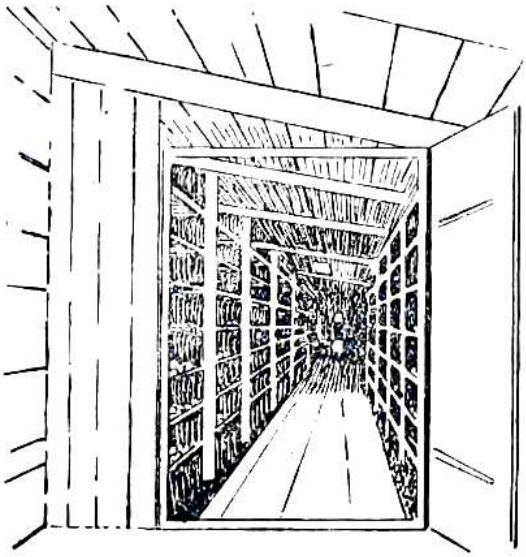

(Slika 1) Unutrašnjost spremišta

Ne mogu da zaključim ovaj članak, a da ne spomenem jedan davno zaboravljeni način, kako su naši djedovi spremali šljive za Božić. Moj je djed imao veći posjed, pa kad su šljive dozrele, priredio je bačvicu od kojih pedeset litara, dobro ju sumporio, isprao, osušio, izvadio vrata, pa je napunio do vrha, u redu složenim, ne prezrelim, posve zdravim šljivama, koje su bile za suha vremena, pod večer, obrane sa stabla, tako da ih se nije rukom dotaklo, već samo kod peteljke prihvatilo.

Napunjenu bačvicu zatvorio je vratcima, zabio klin (prepon) i zamazao je svu dobro lojem.

Bačvicu je pričvrstio na dugo uže, pričvrstio uz nju oveči kamen, i spustio je uz kraj u bunar (zdenac). O Božiću izvukla se ta bačvica iz bunara, a šljive su bile svježe, kao da su taj čas sa stabla ubrane Pomislite, da to tko danas učini, uz koju bi ih cijenu mogao o Božiću na tržištu kojeg našeg većeg grada mogao prodati.

Ja. Ka.

Mašanska jabuka.

Dugo sam vremena i ja vjerovao priču, da su nam i tu našu izvrsnu jabuku poklonili Nijemci. Ta zvali su je mnogi švabčareći Maschantzker Apfel.

Od te me je zablude izliječio neki stari seljak, koji mu je rekao: Gospodine, to je naša prava domača jabuka, a ime smo joj dali Mašanska, jer dozrijeva o maloj gospi, ili kako mi seljaci kažemo, maloj maši.

To je tumačenje tako jasno, tako jednostavno, a ponijemčeno ime Maschantzker tako besmisleno, da o njem ne može biti nikakve rasprave.

Mašanska je jabuka bila prije mnogo više sadjena nego danas, istisle su je nove strane vrsti, od kojih je mnoge u njenim izvrsnim svojstvima ni ne dosižu.

Podcijenjivanje vlastitog, a precjenjivanje tudjeg, stranog, donijelo je mnogo štete našem gospodarstvu.

Donijelo nam je trsnu uš, na lozi, donijelo nam je krvave ušanca na jabuci.

Naša domaća Mašanska jabuka ima toliko dobrih svojstva, da nije zaslužila da je sve više napuštamo.

Cijepljena na divljaci, raste brzo i uz malo brige daje lijepu i zbravu krošnju. Bolestima lahko odoljeva, a rodi ustrajno, redovito i obilno lijepim i izvrsnim plodom, koji je kraj sve nebrige naših voćara začudno zdravo. Plod je toj jabuci srednje veličine, žut kao vosak, crveno nahukan, masna opipa, a izvrsna okusa.

Velika je prednost te jabuke, da se vrlo lahko i sigurno prezimljuje, tako da je bez osobite pripreme možemo do kasna proljeća, pače ljeta očuvati.

Uvjeren sam, da bi se od te jabuke, kad bi joj posvetili malo više pažnje, dao uzgojiti plod, koji bi mogao sa našeg trzišta istisnuti koju tu stranu jabuku.

Plod joj dozrijeva početkom septembra (8. rujna mala maša), a ubire se sa stabla posve dozrio.

Kožurica (lupinja) je te jabuke doduše posve tanka, ali sadrži toliko voćnog voska, da joj je opip tako mastan kao u ni jedne druge vrsti.

Ta je voščana naslaga čuva bolje od vanjskih upliva nego sve naše umjetne naprave. Kad je dobro obrišemo dobije lijep sjaj, kao da je olaštena, pa ju je krasno na stolu vidjeti, a tanka kožurica dozvoljava, da ju jedemo i neolupljenu, a tako je i tečnija.

Meso je te naše jabuke lijepo žuto, fino kiselkasto, pa se može mirno takmiti sa najboljim stranim jabukama.

Preporučamo našim voćarima, da tom našem pastorčetu posvete opet malo više pažnje.

Ja. Ka.

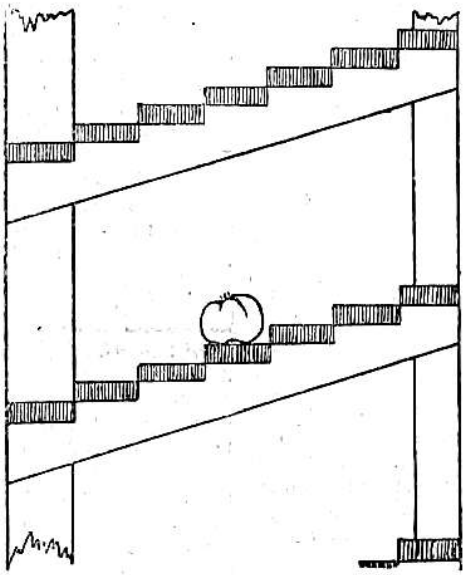

(Slika 2) Francuska stubasta polica

Vrtlarski Kalendar.

Septembar (Rujan).

Septembar je mjesec berbe, naročito u voćnjaku. Najbolje vrsti dozrijevaju nam sada, pa se moramo brinuti, da ga u pravo vrijeme oberemo i dobro spremimo. U povrtnjaku i cvijetnjaku dozrijeva nam sada sjeme. Kad su biljke uvenule, valja ih porezati i razastrti ili objesiti na zračnu suhu tavanu, da se dobro posuše, pa ćemo onda (zimi) s njih lahko sjeme izlučiti i pročistiti ga.

Vrućina je u septembru prestala, a njome i suša. Dani bivaju sve kraći, a noći hladnije i vlažnije. Kad je prošao ekvinocij (jednač dana i noći), nastupaju u hladnijim, osobito gorskim i kišovitim krajevima noćni mrazovi. Tu treba već držati sture u pripremi, da si njima uzmognemo zaštititi nježnije usjeve.

Za voćnjak naručujemo već sada mlade voćke, koje želimo ove jeseni zasaditi.

U povrtnjaku sadi se sada češnjak, koji će nam do maja—juna slijedeće godine dospjeti. Špinat za zimu i slijedeće proljeće ne valja prerano sijati, jer nam teško prezimljuje, ako mu je lišće pretusto. Oko 20. septembra je za tu sjetvu najzgodniji rok. Povrtnica posijana u septembru vrlo je nježna, a kraj hladna vremena ne dozrijeva prebrzo, tako da je imamo još u novembru. Matovilac posijan u septembru daje nam kroz zimu i u samo proljeće dobru i zdravu salatu. Endivija, koja je dobro razvita veže se likom da nam požuti i ostane nježna.

U cvijetnjaku možemo u glavnom sijati još iste biljke, koje smo naveli prošlog mjeseca.

Sade se lukovice i gomolji: Amaryllis, Anemone, Crocus, Cyclamen, Hiacinthus, Lilium, Narcisus, Ranunculus, Tulipani,

Osjetljivije biljke pripremaju se već sada, da se spreme za zimu.

Djelovanje kalija na boju ruža.

Ruža treba za dobar i zdrav razvitak, u zemljištu pretežno vapna i kalija. Naravno da uz te tvari ne smije da manjka svih drugih, svakoj biljci potrebnih sastojina, koje joj se najbolje daju u formi tekućeg gnojiva. Moje zemljište sadrži dovoljno vapna, stoga sam ljetos proveo samo gnojitbu kalijem, dodav ga tekućem gnojivu.

Djelovanje te gnojitbe bilo je vanredno. Izboji su bili čvrsti i zdravi, a cvjetni pupovi razvijali se vrlo pravilno i lijepo. Tako zvanih vodenih mlazova nije nigdje bilo. Djelovanje te gnojitbe najbolje se je opažalo kod Thea-ruža (Maréchal Niel, Gloire de Dijon i t. d.), koje su inače vrlo nježna rasta, a taj su se puta razvile krepko i čvrsto, te cvale obilno i neumorno.

Najzanimivije je bilo djelovanje te gnojitbe na boju cvijeta. Sve crvene vrsti bile su vanredno živahno obojadisane. Bijele bile su posve čiste boje. Tek kod žutih, napose kod spomenute „Maréchal Niel" ruže dogodila se čudna promjena. Pupoljci su se razvili lijepi veliki, ali kad se otvoriše, cvijet nije bio žut, već pretežno žarko ružičast. Bilo je to na mojoj staroj Maréchal Niel-ki, koja već godine cvate krasnim, besprikorno žutim cvijetom, nešto skroz neočekivana, vanredna.

Kod krasne žute The-hybribe „Karl Möller" (žuta Druschki) nije bila promjena tako intenzivna. Pupoljci su doduše i kod nje bili crveno-narančasto, ali otvoren cvijet je bio ipak izrazito žut prelazeći u narančasto. To je djelovanje kalijeva gnojiva, na boju žutih ruža,

svakako zanimivo, ali je veliko pitanje, je li nam u vrtlarstvu poželjno.

Maréchal Niel, Karl Möller ružu želimo mi vrtlari imati žutu a nipošto crvenu, a lijepih čistih žutih ruža i tako ne imamo odviše.

To nas iskustvo uči, da se kalijevo gnojivo smije, pače i treba, rabiti kod ruža svih boja izim žutih.

Ja. Ka.

Pitanja i odgovori

G. Dr. S. L. Beška. *Plymouth Rocks kokoši čiste vrste možete dobiti kod g. Gjure Jankovića. Glina. kod njega možete dobiti i jaja tih kokoši, ali Vam preporučujemo nabavu peradi, jer vodi brže i sigurnije k uspjehu.*

G. Zvonimir R. Bjelovar. *Radi nabave kokoši izvolite se obratiti na g. Gjuro Jankovića, Glina, pa ćete biti besprikorno posluženi.*

G. E. M. Pakrac. *Dobre vrsti voćaka i šparge možete dobiti kod tvrtke Zrno d. d. Zagreb, Preradovićeva 20.*

G. Jakov V. Čevljanović, Sarajevo. *Novine koje bi se bavile rac. peradarstvom nismo mi do sada imali. U našem će listu doskora izaći članci o peradarstvu iz pera našeg poznatog stručnjaka g. Gjure Jankovića u Glini.*

G. J. K. Osijek I. *Na Vaš će upit odgovoriti naš glavni urednik osobno.*

G. M. M. Sušak. *Vašu smo dopisnicu primili prekasno. Ljetos je za svaki novi nasad prekasno. Za slijedeću godinu upozorujemo Vas na naš današnji članak Ipomea meksikana.*

G. Dr. B. Sv. Ivan Žabno. *Radi kunića izvolite se obratiti na Zemaljsko dobro Božjakovina u Božjakovini.*

*Moderno polijevanje nasada i vrtova umjetnom kišom.

Svakomu je dobro poznato, da biljke i rasline za svoj rast trebaju u najvećoj mjeri kišu. Prirodne padaline nijesu redovito nikada dovoljne, da biljke dobiju dovoljno potrebne vode za svoj rast.

Ova činjenica bila je već i u pretpovjesno doba općenito poznata, pa su se zato već u ono doba pravila jednostavna natapanja pomoću jaraka. Mučno, sporo i osim toga skupo natapanje pomoću kolesa, kante, gumenih ili platnenih cijevi ostalo je doduše do dana današnjega, ali već se danas sa sigurnošću može ustvrditi, da nije više daleko, da i gore navedeni načini natapanja pripadnu prošlosti.

Danas postaju sve važniji i važniji automatski uređaji za poljevanje umjetnom kišom. Već su se pred rat u Americi i Njemačkoj pravili uređaji za polijevanje umjetnom kišom, a ti su se uređaji sastojali iz željeznih cijevi i kroz njih je voda u obliku kiše padala na biljke. Ovo je polijevanje umjetnom kišom proizvelo pravu revoluciju u tehnici natapanja vrtova i nasada, i bilo već do danas sigurno svagdje uvedeno, kada ne bi pronalazak metode polijevanja umjetnom kišom imao dvije velike pogreške. Uređaji, koji su bili prije rata konstruirani, bili su teški i radi toga nepodesni za prenašanje s jednog mjesta na drugo, a napose su uređaji smješteni na povozna sredstva još jako oštećivali biljke, tako da su već ovom prvom pogreškom nestale posvema sve one prednosti, što su prvi novi uređaji imali naprama starim metodama za poljevanje.

Osim gore navedene pogreške bili su troškovi za nabavku ovih uređaja tako veliki, da se je moralo raspolagati velikim investicionim kapitalom, da se uzmogne pribaviti jedan takav uređaj. Razumljivo je samo po sebi, da su si ovakove uređaje mogli nabaviti samo najveći vrtlari, koji su imali dovoljno mobilnog kapitala.

Da bi se i manjim vrtlarima omogućila nabava ovakovih uređaja, morala je znatno pojeftiniti produkcija ovih aparata, pa je i u zadnje vrijeme uspjelo konstruirati takove aparate za škropljenje vodom, koji imadu sve prednosti. Cijena je ovih uređaja tako niska, da si ih može nabaviti i najmanji vrtlar, tim većma, što se je izdani iznos za nabavu aparata mogao utjerati tijekom jedne jedincate godine, uslijed povećanja prihoda redovitim škroplenjem.

Aparati za škroplenje biljki vodom daju vodu u tako finim kapljicama, da je isključeno svako oštećenje biljki, a još manje, da bi se izgubila rahlost tla. Štetni kukci ne mogu da se kod škroplenja na ovaj način na biljci zadržavaju. Škroplenjem poput kiše dobivaju biljke potrebnu količinu vode, a da se pri tom nikakav posebni rad ne treba da uloži. Ovim se uređajem za polijevanje mogu gredice i da gnoje, jer ovi aparati mogu da ih poprskavaju umjetnim gnojem, koji je u vodi rastopljen.

Danas bi već svaki vrtljar morao da ima uređaj za škropljenje. Takav uređaj je svakom vrtljaru najvjerniji i najodaniji pomagač, koji nikada ne štrajkuje i radi bez mrmljanja dan i noć svoju službu.

Mnogi vrtljari imaju danas ove uredaje za škropljenje i moći će na temelju svog iskustva savjesno ustvrditi, da se samo sa jednim takovim uređajem dade voditi racionalno i lukrativno povrtljarstvo.

U Čehoslovačkoj na primjer je za vrijeme od marta mjeseca do konca junija ove godine postavljeno preko 200 aparata za škropljenje vrtova i nasada samo od jedne tvrtke (Aparat „Revolt" Braće Sigmund u Olomucu), pa je u vrtljarskim krugovima veliko i živo interesovanje za ovaj način škropljenja vrtova i nasada.

Gospodarske i vrtljarske izložbe u Českoj svakom zgodom demonstriraju interesentima postupak sa aparatima „REVOLT" Braće Sigmund, Olomuc, pa je zato i interes za njih vrlo živ, uporaba aparata vrlo velika i njihovo povrtljarstvo i cvjetarstvo vrlo napredno i vrlo rentabilno.

Nadajmo se, da će i naši vrtljari i cvjetari poći stopama naprednih svojih kolega na njihovu i sveopću narodnu korist i privredu.

Glavni i odgovorni urednik: JAROSLAV KATKIĆ.
Vlasnik i izdavač: VLADIMIR HORVAT.
Tisak M. ŠEK, Zagreb, Strossmayerova ulica broj 6.

CJENIK OGLASA

Mali oglasnik do 20 riječi 20 kruna (5 Din.), svakih daljnjih 5 riječi 8 K (2 Din.) više. Oglasi sa debelim naslovom (širina jednog stupca): za prostor u visini od 3 cm. 60 kruna (15 Din.), za svakih daljnjih 1½ cm 30 K (Din 7·50) više. Kod dvostupačne širine itd. razmjerno prema tome. Veliki oglasi: cijela stranica K 2000 (Din. 500), ½ stranice K 1000 (Din. 250) i t. d.

VRTLARSKI POMOĆNIK
naobražen, 24 god. star, Čeh, sa znanjem njemačkog jezika, marljiv, samostalan, traži u Jugoslaviji stalno namještenje. Vješt sam u vrtlarskoj struci, napose povrtlarstvu, uzgoju cvijeća, kao i staklenicima i uređenju parkova (šetališta). Cij. ponude sa naznakom plaće i danom nastupa slati na adresu: Václav Sršeň, Prag, Stare Strašnice.

VRTLAR
dobar stručnjak u svim granama vrtlarstva i gospodarstva, oženjen, 37 godina star, traži odgovarajuće mjesto. Cijenjene ponude molim upraviti na upravu „Uzornog Vrtlara".

3—4.000 KOM. LIPA
2—3 godišnjih kupujem. Umoljavaju se strukovni zavodi, da svoje cij. ponude uprave na adresu: Franjo Kolbaba, kupališni nadvrtljar u Daruvaru.

Veleprodajna gospodarskog povrtnog i cvjetnog sjemenja
Sjemenjača Zagreb
Zahtijevajte cjenike i uvjete za preprodaju

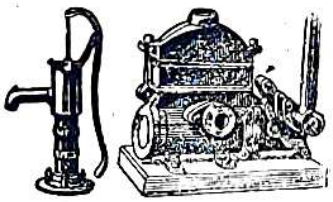

Braće Sigmundove
sisaljke
(Pumpe)
Veliko skladište
KISELJAK
poslovnica:
Zagreb, Ilica 69 - Tel. 18
prodavaona:
Preradovićeva ul. br. 9
Telefon 11-83

Semenje za rasadnike

Pr. mahaleb, Pr. mirabolana, Pr. malus, Pr. communis, kajsije, mandule, Acacije, Gleditschia, Populus canadiensis, Pinus silvestris i Ausriaca, Abies pectinata, Picea excelsa, Thuja i Juniperus, Rosa canina, Hedera, hibernica, Morus alba i dr. **Semenje cveća** za jesenje sijanje. **Semenje povrća** za jesenje i rano proljetno sijanje. **Semenje trave,** pravi Engleski Raygrass i razne smese. **Lukovi cveća,** Hiacinte, tulipani, Narcis, Amarillis, Tuberose, Canna Crozy, Dalie, Gladiole, Lilie, Begonie i dr., kao i sva druga semenja i sadnice za vrtlare, prodaje

Trgovina semenja TIMA VLADISAVLJEVIĆ Beograd.

Centrala ove radnje nalazi se u Francuskoj: Marseille, 29 rue Ferarri. Pisma i narudžbe treba slati u Beograd, odakle se i roba ekspeduje poštom, željeznibom ili parobrodom pouzećem. **Cijenik besplatno.**

Mlada perad

za daljnji raspiod

Tko želi imati čistokrvni sjevero - Amerikanski Plymouth Roks kokoši ili križati domaće kokoši sa pjetlom ove pasmine koje su izvrstne nosilice, fina pečenka, težina pjetla 5—6 kg, kokoši 3—4 kg, te od kojih je importirani pjetao stajao Din. 500·—, neka naruči kod 17 godina specialnog gojitelja gornje pasmine, **G. JANKOVIĆA, Glina,** odlikovan na izložbama Osijek, Glina, Karlovac, Prag.

Oličite

vaše plotove!

Garantirano dobru radnju izvadaju

PRODANOVIĆ I DUGANĐIJA Zagreb, Preradovićeva ul. 17

VRTLARSKI NAUČNIK.

Želim dati sina u koje veće vrtlarstvo kao naučnika za izobrazbu u vrtlarstvu i cvjetarstvu, u Zagrebu ili provinciji. Moja adresa je u upravi lista. Tko ga želi uzeti, molim da mi pošalje pobliže uvjete.

VRTLAR STRUKOVNJAK

traži se za kupališni park, koji će imati brigu nad parkom i nasadima, odnosno šetalištima i drvoredima. Nužne težake dobiva po potrebi. Ponude obložene sa domovnicom, svjedočbama i t. d., da li oženjen, broj i doba djece, uz potanko i jasno navedene uvjete i kada bi mogao nastupiti službu, odmah upraviti na **Lječilišno povjerenstvo u Crikvenici.**

TRAŽIM VRTLARA

samostalnog, koji će vrtlarstvo sam uvesti. Nastupiti može odmah, ostalo po dogovoru. **Adam Laibing, Kloštar-Podravski.**

Noževi

za obrezivanje drveća, ruža, živice; za okuliranje, cijeplenje. Škare za vinograde, obrezivanje loze. — Samo Sollingen marka!

Vjekoslav Flossberger

Ilica broj 8 (dvorište) -- Zagreb -- Ilica broj 8 (dvorište)

KEMIČKI PROIZVODI D. D. ZAGREB
Ilica broj 65 Telefon 23-38

Superfosfat, Kalijeva sol, Thomasova drozga i sva druga

umjetna gnojiva

kao i ostale kemikalije

Samo na veliko!

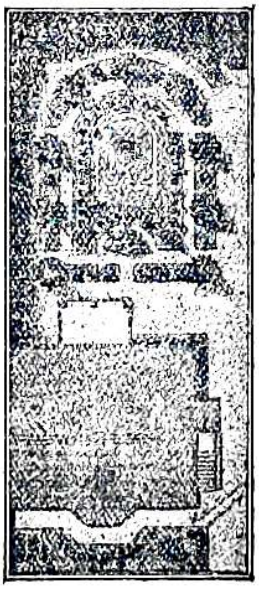

Graditelj javnih nasada Martin Podravec

Zagreb, Vinogradska cesta br. 18

Projektira i izvađa:

Nasade vrtova u svim slogovima, svake veličine i na svakom mjestu Jugoslavije. Uresne i korisne kućne vrtove, javne perivoje, šetališta, športska igrališta, te perivoje za razne institucije, vrtlarsku arhitekturu i vrtlarski namještaj.

Preuređuje:

Zapuštene vrtove, perivoje, šetališta i t. d. u najmoderniji slog.

Noževi za cijeplenje škare

za obrezivanje najbolje vrsti!

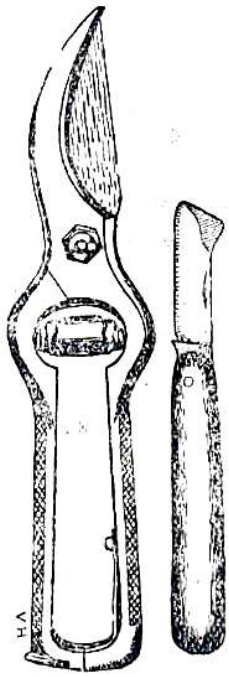

Ivan Spitz

Zagreb, Bakačeva ulica 5

Trgovina nožarske robe iz grada Solingena. Preuzima sve gospodarske i kućanske u tu struku zasjecajuće popravke uz najumjereniju cijenu!

Električna brusiona!

PUMPE

za vrtove i gospodarstva

postavlja i razašilje kao i sav potrebiti materijal

Josip Strzalkovsky

Zagreb - Petrinjska 37

Tvornica kotlova

(kazana) i bakrene robe

M. Zagorac, Zagreb, Ilica 152

Izrađujem sve vrsti bakrenih kotlova (kazana) po najmoderni-uzoru, a naročito rakijske kazane po vlastitom patentiranom izumu uz pismeno jamstvo na 15—20 godina

Bogato skladište stoji p. n. mušterijama na stalan uvid

Sjemenje

gospodarsko i povrtno najbolje vrsti, djeteline, trave za vrtove i livade, karfiol, zelje, kelj, mrkva, cikla, peršun, rajčice, paprika, špinat, ločika ljetna i zimska, endivija salata, povrtnica, luk, krastavci, dinje, grašak, pasulj, te veliki izbor cvijetnog sjemenja.

Veliki ilustrovani cijenik šaljem na zahtjev badava i franko.

B. TEPLY

SPECIJALNA TRGOVINA SJEMENJEM

ZAGREB, Jelačićev trg 6

Izdaje se u zakup

od 1. oktobra ove godine podpuna uređena vlastelinska

cvjetna vrtlarija

u Našicama (Slavonija)

vrlo prikladna za trgovačku vrtlariju, sa četiri staklenika (Glashaus) i sa potrebnim pokretnim i nepokretnim klijalištima (Mistbeete), te raznovrstnim cvijećem (Topf- und Schnittblumen). Reflektanti mogu si svakim danom pogledati i informacije dobiti kod

tajništva vlastelinstva Našice.

Ponude do 15. septembra t. g. — Željeznička stanica u mjestu, u udaljenosti 20 čas., na pruzi Osijek-Zagreb.

Krovna ljepenka
Katran

Karbolineum

i sav ostali građevni materijal nuđa

„GRADIVO" trg. društvo

Bogovićeva 3 -- ZAGREB -- Telefon 5-55

Za sadašnju sjetvu preporučamo

prvorazredno sjemenje

povrća i **cvijeća,** zatim naročito sve odlike **krmnog graška i grahorice za ozimnu sjetvu,** kao i sve ostale vrste najboljega aklimatizovanog sjemenja. Upozoravamo na naše **prvorazredne sjemenske žitarice** kao: pravu **Bohutinskyevu „Prolific" pšenicu,** pravi **ozimni ječam dr. Mandekića,** koji dozrijeva 14 dana prije nego li sve druge vrste ozimnoga ječma, **ozimnu raž** i t. d.

Pišite odmah, da Vam se pošalje franko i badava naš veliki cijenik

Upozorujemo cij. mušterije, da će nam skorih dana prispjeti

iz Holandije prvorazredne lukovice cvijeća

bezuslovno najodličnijih vrsti, u velikom izboru. **Narudžbe se primaju već danas** obzirom na veliku potražnju, pa molimo cij. mušterije, da si već sada osiguraju potrebite količine i vrste. **Ilustrovane cjenike o lukovicama šaljemo odmah badava.**

„ZRNO" D. D. ZAVOD ZA RACIONALNO SJEMENARSTVO U ZAGREBU

Telefon broj 17-74. **Preradovićeva ulica br. 26** **Brzojavke: „Zrno Zagreb"**

Filijala u Beogradu, Obilićev Venac broj 10.